

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2021 roku

Sąd Rejonowy w Chorzowie w IV Wydziale Wykonywania Orzeczeń w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Robert Seweryn

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2021 roku na posiedzeniu

w sprawie skazanego P W

z urzędu o zmianę prawomocnego orzeczenia w postępowaniu wykonawczym w trybie

art. 24 §1 kkw

w przedmiocie skierowania do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego co do

zgodności przepisu art. 86 §1 ustawy z dnia 06 czerwca 1997 roku Kodeks karny z

Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 roku

oraz w przedmiocie zawieszenia postępowania wykonawczego

postanowił:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 roku (dalej jako: Konstytucja) przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności art. 86 §1 ustawy Kodeks karny uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej dnia 06 czerwca 1997 roku (dalej jako: kk) z art. 2 i art. 31 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim przywołany przepis art. 86 §1 kk umożliwia sądowi orzeczenie kary łącznej ograniczenia wolności na zasadzie kumulacji tj. sumy kar ograniczenia wolności podlegających łączeniu, gdzie podlegające łączeniu kary ograniczenia wolności orzeczono w wymiarach poniżej 1 roku, a kara łączna została orzeczona wedle wspomnianej zasady kumulacji zgodnie z art. 34 §1 kk,

2. na podstawie art. 15 §2 ustawy z dnia 06 czerwca 1997 roku Kodeks karny wykonawczy (dalej jako: kkw) zawiesić postępowanie wykonawcze w niniejszej sprawie do czasu rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny pytania prawnego wskazanego w punkcie 1.

Uzasadnienie:

I. Stan faktyczny

Prawomocnym wyrokiem łącznym z dnia lipca 2020 roku, sygn. akt , Sąd Rejonowy w C orzekł karę łączną 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze godzin w stosunku miesięcznym. Kara łączna w tej sprawie została wymierzona na zasadzie tzw. kumulacji kar jednostkowych – kary 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze godzin w stosunku miesięcznym

orzeczonej wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w C z dnia stycznia 2019 roku oraz kary 10 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze godzin w stosunku miesięcznym orzeczonej wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w C z dnia października 2019 roku. W wyroku łącznym nie dokonano zaliczenia na poczet kary łącznej, gdyż skazany nie rozpoczął wykonywania żadnej ze wspomnianych kar jednostkowych.

Prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia stycznia 2021 roku, , zarządzono wykonanie wobec skazanego kary zastępczej 272 dni pozbawienia wolności w miejsce niewykonanej wyżej wspomnianej kary łącznej, gdzie 1 rok i 6 miesięcy tej kary łącznej odpowiada 545 dniom tej kary.

Po wydaniu w/w postanowienia powstały jednakże zasadnicze wątpliwości na kanwie tej sprawy w kontekście treści art. 12c kkw, co skutkowało wszczęciem z urzędu postępowania w trybie art. 24 §1 kkw.

II. Stan prawny

Zgodnie z przepisem art. 12c kkw, jeżeli kara lub inny środek podlegający wykonaniu według przepisów niniejszego kodeksu są określone w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się w postępowaniu wykonawczym, że tydzień liczy się za dni 7, miesiąc za dni 30, a rok za dni 365. Brzmienie powołanego przepisu prima facie sugerować może, że przepis ten ma charakter stricte wykonawczy. Takie jednak zapatrywanie byłoby błędne, gdyż bazowałoby jedynie na językowej wykładni tego przepisu, a ten akurat rodzaj wykładni nie udziela odpowiedzi na wszystkie narosłe wątpliwości.

Zdaniem Sądu kierującego przedmiotowe pytanie prawne przepis art. 12c kkw ma mieszany charakter i ma także walor regulacji materialnoprawnej. O charakterze przepisu nie decyduje bowiem jego umiejscowienie w konkretnym akcie prawnym, lecz kluczowe znaczenie ma jego warstwa normatywna. Jeśli zważyć na to uwarunkowanie, nie może budzić wątpliwości, że chociażby przepisy art. 68 kk czy art. 75 kk, jakkolwiek zawarte w ustawie karnej materialnej, stosowane są w toku postępowania wykonawczego i mają także charakter karno-wykonawczy. W ujęciu funkcjonalnym i systemowym art. 12c kkw oddziałuje aktywnie na sferę prawa karnego materialnego i na wymiar kary podlegającej wykonaniu. Stanowi jednocześnie istotne dopełnienie poszczególnych przepisów części szczególnej kk decydując w rzeczywistości o faktycznym wymiarze kary podlegającej wykonaniu. Przepisy kk nie zawierają bowiem odrębnej regulacji w tym zakresie. Warto też pamiętać, że w aspekcie czysto funkcjonalnym prawo karne wykonawcze (podobnie jak prawo karne procesowe) pełni funkcję służebną względem prawa karnego materialnego, gdyż kreuje prawne formy i ramy realizacji przepisów materialnoprawnych. Już z tych względów w toku wykładni funkcjonalnej i systemowej należy dojść do wniosku wykładniczego, że art. 12c kkw jest także przepisem materialnoprawnym, a zatem w toku procesu karnego sąd orzekający o karze winien uwzględnić każdorazowo treść tej regulacji, gdyż rzutuje ona bezpośrednio na wymiar faktycznej sankcji karnej.

Odnosząc te uwagi natury prawnej do stanu faktycznego, na gruncie którego przedstawia się Trybunałowi Konstytucyjnemu przedmiotowe pytanie prawne, należy

stwierdzić, że zastosowanie w powołanym wyroku łącznym przepisu art. 86 §1 kk skutkowało tym, że sytuacja prawna skazanego uległa pogorszeniu w materii kary łącznej względem sytuacji, gdyby skazany kary ograniczenia wolności objęte tą karą łączną wykonywał odrębnie.

Nie podlega kwestii, że kara łączna nie jest instrumentem łagodzenia odpowiedzialności skazanego, nie ma służyć poprawie jego sytuacji prawnej i złagodzeniu ogólnego wymiaru orzeczonych wobec niego kar. Rzecz jednak w tym, że art. 86 §1 kk wyraźnie zaznacza, że górną granicą kary łącznej jest suma kar podlegających łączeniu, a więc kara łączna nie może być surowsza od sumy tychże kar. Innymi słowy nie może dojść do pogorszenia sytuacji skazanego w sferze represji karnej względem tego, jak wyglądałaby jego sytuacja na gruncie wyroków orzekających kary jednostkowe podlegające łączeniu.

W tej konkretnej sprawie skazany miałby do wykonania kary jednostkowe ograniczenia wolności wynoszące:

- 8 miesięcy, co w myśl reguły z art. 12c kkw odpowiada 240 dniom,
  - 10 miesięcy, co w myśl reguły z art. 12c kkw odpowiada 300 dniom,
- łącznie zatem suma tychże kar wynosiłaby 540 dni.

Wyrok łączny nałożył na skazanego karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności – co odpowiada wymogowi orzeczenia kary łącznej ograniczenia wolności w miesiącach i latach – zgodnie z art. 34 §1 kk. Ten ostatni przepis umożliwia orzeczenie kary w wymiarze od 1 do 11 miesięcy, 1 roku, od 1 roku i 1 miesiąca do 1 roku i 11 miesięcy oraz 2 lat. Rzecz jednak w tym, że w świetle reguły przeliczeniowej z art. 12c kkw kara łączna w tej sprawie odpowiada 545 dniom, gdzie 1 rok odpowiada 365 dniom a 6 miesięcy odpowiada 180 dniom. Pomiędzy przepisami art. 86 §1 kk a art. 12c kkw zachodzi zatem ścisły związek funkcjonalny.

O pogorszeniu sytuacji skazanego można traktować w wielu aspektach, nie tylko w bezpośrednim odniesieniu do treści samego wyroku łącznego, ale także dalszych skutków prawnych dla skazanego. Innymi słowy skutek zastosowania określonego przepisu prawa karnego materialnego – tu art. 86 §1 kk – wykracza poza treść wyroku łącznego. Oceny tych skutków należy dokonywać całościowo i wszechstronnie.

Jak już wyżej wskazano, art. 86 §1 kk w powiązaniu z art. 34 §1 kk umożliwił wymierzenie skazanemu kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności odpowiadającej 545 dniom, gdy na gruncie wyroków jednostkowych skazany miałby do odbycia faktycznie łącznie 540 dni kar jednostkowych. Już proste arytmetyczne zestawienie wskazuje, że doszło do pogorszenia sytuacji skazanego, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę nie tylko wymiar godzinowy każdej z kar, ale chociażby okres obowiązywania rygorów wynikających z kary ograniczenia wolności (argument z art. 34 §2 kk).

W tej sprawie wymierzono karę łączną w wymiarze godzinowym w stosunku miesięcznym niższym, aniżeli orzeczono w wyrokach jednostkowych - wymiar miesięczny pracy w ramach kary na gruncie wyroku łącznego określono na 20 godzin, zaś w wyrokach jednostkowych odpowiednio 20 i 30 godzin. Trzeba jednak pamiętać, że liczba godzin pracy w stosunku miesięcznym nie decyduje o wymiarze kary, gdyż nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest jedynie formą kary ograniczenia wolności i jako taka nie kreuje

wymiaru tej kary (argument z art. 34 §1 kk w zw. z art. 34 §1a kk). Zatem te okoliczności nie mogą decydować o przyjęciu, że wskutek wymierzenia kary łącznej nie doszło do pogorszenia sytuacji skazanego.

Wystarczy wskazać, że punktem wyjścia przy określeniu wymiaru kary zastępczej pozbawienia wolności w miejsce niewykonanej kary ograniczenia wolności nie jest liczba godzin pracy w miesiącu, lecz wymiar kary ograniczenia wolności liczony zgodnie z regułą określoną w art. 12c kkw. O pogorszeniu sytuacji skazanego wskutek zastosowania art. 86 §1 kk można mówić także z tego względu, że wobec uchylania się od wykonania kary łącznej ograniczenia wolności wymierzono mu karę zastępczą 272 dni pozbawienia wolności. Gdyby zaś w każdej jednostkowej sprawie zarządzono kary zastępcze pozbawienia wolności ich wymiar wynosiłby odpowiednio 150 dni i 120 dni, a więc ogółem byłoby to 270 dni.

III. Zarzut naruszenia art. 2 Konstytucji

Stosowanie art. 86 §1 kk w omawianym tu zakresie w zw. z art. 34 §1 kk doprowadziło w niniejszej sprawie, do sytuacji pozostającej w sprzeczności z podstawowymi regułami porządku konstytucyjnego. Art. 86 §1 kk w zakresie, w jakim umożliwia sądowi orzeczenie kary łącznej ograniczenia wolności na zasadzie kumulacji tj. sumy kar ograniczenia wolności podlegających łączeniu, gdzie podlegające łączeniu kary ograniczenia wolności orzeczono w wymiarach poniżej 1 roku, a kara łączna została orzeczona wedle wspomnianej zasady kumulacji zgodnie z art. 34 §1 kk, zdaniem Sądu przedstawiającego pytanie prawne, narusza wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadę demokratycznego państwa prawnego. Jest przeto nie do pogodzenia z tą zasadą konstytucyjną sytuacja, w której przepis art. 86 §1 kk umożliwia wymierzenie skazanemu kary łącznej surowszej, aniżeli kary podlegające łączeniu gdyby kary te były wykonywane odrębnie. Art. 86 §1 kk w omawianej materii podważa zaufanie obywatela do Państwa i stanowionego prawa powszechnie obowiązującego w zakresie kryterium jasności i jednoznaczności przepisów oraz ich skutków dla skazanego w toku szeroko rozumianego procesu karnego, obejmującego nie tylko postępowanie przygotowawcze i sądowe, ale także sądowe postępowanie wykonawcze.

IV. Zarzut naruszenia art. 31 ust. 1 Konstytucji

Jednocześnie należy wskazać, że art. 31 ust. 1 Konstytucji chroni wolność człowieka stanowiąc, że wolność człowieka podlega ochronie prawnej. W tym kontekście art. 86 §1 kk, kreując ramy prawne dla omówionego wyżej pogorszenia sytuacji prawnej skazanego, wyraźnie tą zasadę konstytucyjną narusza. Nie budzi bowiem sporu, że każda kara kryminalna, będąca sprawiedliwą odpłatą za popełnione przestępstwo, godzi w sposób legalny w wolność skazanego. Rzecz jednak w tym, że zastosowanie instytucji kary łącznej nie może prowadzić do tego, że ta ingerencja ulega bezpodstawnemu zaostreniu i intensyfikacji, gdyż nie temu kara łączna ma służyć. Art. 86 §1 kk nie powinien dawać uprawnienia do orzeczenia kary łącznej surowszej aniżeli kary podlegające łączeniu wykonywane odrębnie.

V. Wpływ rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego na tok postępowania sądowego

Przedmiotowe pytanie prawne ma istotne znaczenie dla toczącego się postępowania wykonawczego, w tym dla postępowania prowadzonego w trybie art. 24 §1 kkw, gdyż odpowiedź na to pytanie w sposób bezpośredni rzutować będzie na orzeczenie Sądu pytającego i tym samym rozstrzygnie wątpliwości, czy opisane wyżej zastrzeżenia prawne względem art. 86 §1 kk naruszają porządek konstytucyjny. Innymi słowy i w najprostszym ujęciu – zajęcie stanowiska przez Wysoki Trybunał w omawianej materii pozwoli rozwiązać wątpliwości konstytucyjne Sądu pytającego i w konsekwencji pozwoli rozstrzygnąć nader ważką kwestię w tej sprawie tj. czy w świetle powołanych przepisów Konstytucji skazany ma odbyć karę zastępczą orzeczoną w miejsce niewykonanej kary łącznej ograniczenia wolności będącej karą surowszą aniżeli kary jednostkowe ograniczenia wolności. Z tych też względów postanowiono jak na wstępie.

VI. Podstawa zawieszenia postępowania wykonawczego

Do czasu rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny zadanego pytania prawnego postępowanie wykonawcze należało zawiesić. Przepisy kodeksowe nie kreują szczególnej podstawy prawnej zawieszenia postępowania w takiej sytuacji, toteż należało decyzję w tym przedmiocie oprzeć na przepisie art. 15 §2 kkw, wedle którego postępowanie wykonawcze należy zawiesić, gdy powstała przeszkoda dla jego dalszego prowadzenia. Zdaniem Sądu konieczność wystąpienia z wyżej przedstawionym pytaniem prawnym taką podstawę zawieszenia postępowania stanowi (zob. podobnie K. Postulski, Umorzenie i zawieszenie postępowania wykonawczego, Prokuratura i Prawo 2011, nr 7-8, s. 110). Dlatego też postanowiono jak w punkcie 2.

75.06.2014 g.
Sędzią w składzie Sędziów
Kompleksu właściwego podległy
Za zastępcę organu
Starszy Protokolant
mgr Dawid Szański

